

De verplichting van de AI Act m.b.t. geletterdheid in 4 stappen

Artikel 4 van de AI Act (EU 2024/1689) verplicht aanbieders en gebruiksverantwoordelijken van AI-systemen om, zoveel als mogelijk, ervoor te zorgen dat hun personeel en alle andere personen die namens hen met deze systemen werken over voldoende AI-geletterdheid beschikken.

AI-geletterdheid wordt in artikel 3 (56) van de AI Act omschreven als:

- **vaardigheden, kennis en begrip van AI** die aanbieders, gebruiksverantwoordelijken en betrokken personen in staat stellen geïnformeerd beslissingen te nemen over de inzet van AI-systemen;
- **bewustzijn van de kansen en risico's van AI-systemen** en de mogelijke schade die deze kunnen veroorzaken.

De implicaties van de verplichting tot AI-geletterdheid voor organisaties zijn niet altijd eenduidig en variëren naargelang de context waarin AI wordt gebruikt. Daarom ontwikkelde het Kenniscentrum voor Data & Maatschappij deze informatiefiche die de belangrijkste aspecten van deze verplichting toelicht.

In 4 stappen verkennen we de verplichting tot AI-geletterdheid, zodat organisaties enerzijds inzicht krijgen in de inhoud van deze verplichting en anderzijds weten hoe zij kunnen waarborgen dat hun personeel en andere betrokkenen over het vereiste niveau van AI-geletterdheid beschikken.

EXTRA INFORMATIE

- [Q&A over AI-Geletterdheid](#)
- [AI-geletterdheidsprogramma's in Europa – Ondersteuning Artikel 4 van de EU AI-verordening | EU Artificial Intelligence Act](#)
- [Europese digitale innovatiehubs](#): One-stop-shops in Europa die gerichte diensten en ondersteuning bieden (inclusief rond AI).
- [Platform voor digitale vaardigheden en banen](#): Biedt open toegang tot kwaliteitsvolle informatie en bronnen met betrekking tot digitale vaardigheden.
- [AI-geletterdheid in de werkcontext: bouwstenen, definities en meetkaders \(Kenniscentrum Data & Maatschappij\)](#)
- [In 7 stappen naar AI-geletterdheid in jouw organisatie. Wegwijzer AI-geletterdheid en AI-competenties \(Kenniscentrum Data & Maatschappij\)](#)

Publicatiejaar: 2025
Dit document is beschikbaar onder een [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 licentie](#).

Stap 1

WAT HOUDT DE VERPLICHTING TOT AI-GELETERDHEID IN?

Artikel 4 van de AI Act schrijft voor dat aanbieders en gebruiksverantwoordelijken ervoor moeten zorgen dat hun personeel en anderen die namens hen AI-systemen gebruiken over voldoende AI-geletterdheid beschikken. Aanbieders zijn personen of organisaties die een AI-systeem of een AI-model voor algemene doeleinden ontwikkelt of in de handel brengt. Met gebruiksverantwoordelijken wordt bedoeld diegenen die een AI-systeem onder eigen verantwoordelijkheid gebruiken.

Deze verplichting geldt ook voor aannemers, dienstverleners en klanten die namens een organisatie met AI-systemen werken. Ook is artikel 4 van toepassing op zowel publieke als private entiteiten, binnen en buiten de EU, zolang het AI-systeem op de markt wordt gebracht, wordt gebruikt of gevolgen heeft voor personen in de Unie.

Het belang van AI-geletterdheid mag niet worden onderschat. Zelfs als er binnen een organisatie geen officieel gebruik wordt gemaakt van AI, kan er toch sprake zijn van schaduwgebruik (bijvoorbeeld mensen die heimelijk ChatGPT gebruiken). Het risico bij schaduwgebruik is dat hierdoor bijvoorbeeld datalekken kunnen plaatsvinden. Wanneer persoonsgegevens onrechtmatig worden prijsgegeven bij derden, kan dit potentieel ook andere inbreuken tot gevolg hebben (bv. de GDPR).

Stap 4

WAT ZIJN DE SANCTIES VOOR HET OVERTREDEN VAN DE VERPLICHTING TOT AI-GELETERDHEID?

Sancties voor niet-naleving van artikel 4 van de AI Act worden bepaald door nationale wetgeving en moeten evenredig zijn, gebaseerd op het individuele geval en rekening houdend met de aard en de ernst en het opzettelijke en nalatige karakter van de inbreuk. Het risico van niet-naleving neemt toe wanneer er bewijs is van een incident als gevolg van een gebrek aan passende opleiding en begeleiding van personeel of andere personen.

België onderzoekt momenteel het sanctiesysteem van de AI Act. Daarom is het nog niet duidelijk welke sancties zullen gelden bij niet-naleving van artikel 4.

Hoewel het niet verplicht is om alle interne opleidingssessies, relevant in kader van AI-geletterdheid, te documenteren, wordt het organisaties aanbevolen dit toch te doen voor juridische doeleinden. Zo kunnen zij eenvoudiger aantonen op welke manier zij voldoen aan de verplichting. Bijvoorbeeld wanneer zich een AI-incident voordoet en een gebrek aan AI-geletterdheid een mogelijke oorzaak blijkt te zijn.

Stap 2

HOE KAN JE VOLDOEN AAN DE VERPLICHTING OM AI-GELETERD TE ZIJN?

Als het gaat om AI-geletterdheid bestaat er geen uniforme aanpak. Er zijn echter wel enkele minimumvereisten. Aanbieders en gebruiksverantwoordelijken van AI-systemen moeten:

1. zorgen voor een algemeen begrip;
2. rekening houden met de rol van de organisatie (aanbieder of gebruiksverantwoordelijke); en
3. bewustzijn creëren over de risico's en hoe deze te beperken.

Om dit proces uit te werken en trainingen op te zetten, moet de organisatie rekening houden met de volgende elementen: de technische kennis, ervaring, opleiding en onderwijs van het personeel, de context van het gebruik en de persoon of groepen personen waarop het systeem zal worden toegepast.

Daarnaast biedt het AI Office een [‘levend archief’ over AI-geletterdheid](#), waarin voorbeelden van beste praktijken worden gedeeld die als inspiratie kunnen dienen. Het overnemen van die praktijken leidt echter niet automatisch tot een vermoeden van naleving aan artikel 4 van de AI Act. Tot slot kan ook [‘In 7 stappen naar AI-geletterdheid in jouw organisatie. Wegwijzer AI-geletterdheid en AI-competenties’](#) organisaties verder op weg helpen om aan de slag te gaan rond AI-geletterdheid in hun organisatie.

Stap 3

WANNEER EN DOOR WIE ZAL DE VERPLICHTING TOT AI-GELETERDHEID WORDEN AFGEDWONGEN?

Artikel 4 van de AI Act is op 2 februari 2025 in werking getreden, maar de handhaving en sancties zullen later van start gaan.

De lidstaten moesten tegen 2 augustus 2025 minstens één nationale markttoezichtautoriteit aanwijzen om toezicht te houden op en uitvoering te geven aan artikel 4 van de AI Act. Deze nationale markttoezichtautoriteiten zullen vanaf 3 augustus 2026 beginnen met de handhaving van de verplichting tot AI-geletterdheid, waarbij vanaf die datum sancties zullen worden opgelegd bij niet-naleving.

In België is de FOD Economie verantwoordelijk voor het werk om de bevoegde autoriteiten aan te wijzen. Momenteel is hieromtrent nog geen definitieve beslissing genomen. Met andere woorden is er momenteel ook geen specifiek zicht op de manier waarop de nationale autoriteiten artikel 4 zullen handhaven.

Wat echter vaststaat, is dat de Europese AI Office nauw zal moeten samenwerken met de Europese AI Board om een passende uitvoering te ondersteunen in de verschillende lidstaten